

Flerstyrkelinser i fokus

Den nationale kliniske retningslinje for behandling af aldersbetinget grå stær er for nylig blevet opdateret for at sikre, at der fortsat er videnskabeligt grundlag for den måde, sygdommen behandles på herhjemme. Som noget nyt forholder den opdaterede retningslinje sig til brugen af flerstyrkelinser, også kaldet multifokale linser.

AF **Anne Mette Steen-Andersen** FOTO **Lars Holm**

I **2013 UDGAV** Sundhedsstyrelsen den første nationale kliniske retningslinje (NKR) med faglige anbefalinger for behandling af aldersbetinget grå stær. Formålet med en NKR er at sikre ensartede behandlingstilbud af høj faglig kvalitet på tværs af landet. For nylig har Sundhedsstyrelsen opdateret retningslinjen for at sikre, at de faglige anbefalinger fortsat afspejler den nyeste viden inden for området – og derved sikrer, at personer med grå stær får behandling af højeste kvalitet.

Jesper Hjortdal er klinisk professor ved Øjenafdelingen på Aarhus Universitetshospital og Aarhus Universitet. Han er én af de eksperter, der har siddet med i den arbejdsgruppe under Sundhedsstyrelsen, som har været med til at opdatere retningslinjen. Mere præcist betyder det, at Jesper Hjortdal og resten af arbejdsgruppen har læst og foretaget en kvalitetsvurdering af den videnskabelige litteratur, der er grundlag for de forskellige faglige anbefalinger. Siden 2013 er der blevet udgivet flere studier om behandling af grå stær. Den nye viden, der er kommet til, har ført til ændringer og tilføjelser i retningslinjen. Den mest markante tilføjelse relaterer sig ifølge Jesper Hjortdal til brugen af multifokale linser (flerstyrkelinser). Dette emne var ikke behandlet i den tidligere NKR.

Øjenlæge og professor Jesper Hjortdal er en af de eksperter, Sundhedsstyrelsen i 2019 bad om at gennemgå den seneste forskning og sikre, at de nationale kliniske retningslinjer afspejler den nyeste viden.

Operation for grå stær er det hyppigst udførte kirurgiske indgreb i det danske sundhedsvæsen. For at sikre, at patientperspektivet var repræsenteret i udarbejdelsen af den opdaterede NKR, sad Øjenforeningen med om bordet i Sundhedsstyrelsen.

Valg skal træffes på et oplyst grundlag

Ved grå stær-operation udskiftes øjets egen linse med en kunstlinse, der kan korrigere patientens brillestyrke.

Hvad angår livskvalitet, synskvalitet og kontrastfølsomhed efter en grå stær-operation, er flerstyrkelinser ikke mere effektive end enkeltstyrkelinser. Fordelen ved multifokale linser er, at patienterne bliver mindre brilleafhængige og får bedre læsesyn, mens ulempen er, at flerstyrkelinserne er forbundet med øget risiko for bivirkninger såsom blændingsgener og nedsat kontrastfølsomhed.

"Med fordele og ulemper in mente er vi landet på en svag anbefaling imod multifokale linser. Det betyder, at anbefalingen i den opdaterede NKR lyder, at patienter opereret for grå stær kun skal tilbydes multifokale linser efter nøje overvejelse. Patienterne skal være indforståede med, at denne type linser er forbundet med bivirkninger – at de træffer deres valg på et oplyst grundlag," forklarer Jesper Hjortdal.

Øjenforeningen har de senere år erfaret, at mange patienter med grå stær søger viden om flerstyrkelinser, hvorfor direktør Marijke Vittrup med succes har talt for at få emnet behandlet i den opdaterede NKR. Hun sad med i arbejdsgruppen for at sikre, at patientperspektivet også var repræsenteret i Sundhedsstyrelsens arbejde.

Europæisk studie om toriske linser på vej

Et andet emne, som er blevet genbesøgt i forbindelse med opdateringen af retningslinjen, er brug af toriske kunstlinser. Toriske linser kan – ud over at korrigere for nær- og langsynethed

– også korrigere for bygningsfejl på hornhinden. Knap en fjerdedel af patienter med grå stær har betydelige bygningsfejl forud for operation. Nogle af disse vil have gavn af at få indsat toriske linser frem for almindelige linser, fordi de herved kan blive fri for at skulle bruge afstandsbriller.

Den nye anbefaling lyder, at en torisk linse kan overvejes til patienter med bygningsfejl på hornhinden på 2.0 dioptrier eller over, som ønsker at være fri for afstandsbriller.

"Der findes ikke særlig meget viden om, hvor grænsen præcis bør ligge. Det er muligt, at patienter med mindre bygningsfejl også vil have gavn af toriske linser. Lige nu har vi i Danmark valgt at lægge grænsen ved 2.0 dioptrier, da vi her er sikre på, at fordelene ved de toriske linser opvejer eventuelle ulemper. For eksempel risikerer nogle patienter at skulle genopereres, fordi linsen har roteret inde i øjet," fortæller Jesper Hjortdal.

I dag er man på europæisk plan i færd med at etablere et større forskningsprojekt, der skal afklare, hvilke patienter der vil have gavn af at få isat toriske linser ved mindre grader af bygningsfejl. Jesper Hjortdal ser frem til resultaterne, da disse kan bidrage til at præcisere anbefalingen til patienternes fordel. ■

Den opdaterede NKR for behandling af aldersbettinget grå stær ligger frit tilgængeligt på Sundhedsstyrelsens hjemmeside eller via ojenforeningen.dk/NKRgrastar